

Falucsúfoló szólás-mondások a Nyírségen

Falukutató utamon akadtam én is egy-két falucsúfoló szólás-mondásra, melyeket úgy gondoltam érdemes feljegyezni, már csak azért is, mert napról-napra kevesebb azoknak a száma, akik magyarázatát is tudják adni az ilyen szólás-mondásoknak. Volt hely, ahol nevetve mesélték el a történeteket, de bizony nem egy helyen (pl. Túrán) megharagudtak kíváncsiságomért. Gúnyolódásnak vették. Ilyenkor a szomszéd falubeliekhez fordultam, akik szíves-örömmel mondták el a másik falu esetét, de a magukéről bölcsen hallgattak.

Jó pár esztendeje történt meg az alábbi eset **Túrán**. Egy szép nyári vasárnap – midőn a község apraja-nagyja a templomban volt – a falu bikája a kölesbe ment legelni. Észrevette ezt a templom ajtajában botjára támaszkodó csordás, mire elkiáltotta magát:

„Kuk taraiak, kölesben a bika!”

Szaladt az egész falu, otthagya csapot-papot, vasvilláért, hogy kiűzze a bikát a község köleséből. De még ma is vasvillát ragadnak, ha valaki ott bikát és kölest emleget.

Kótajban az 1800-as évek végén, a mai görög kath. templom helyén lévő vendégfogadó előtt megállt egyszer egy kereskedő. Míg ő bent az út porát öblögette, szekeréről elvitték párhetes borjút. A tolvaj a pap istállójában kötötte be, azzal a hátulsó gondolattal, hogy ott csak nem fogják keresni. De bizony azt ott is keresték és szerencséjére a kereskedőnek, meg is találták. Szerencséjére a kereskedőnek, de nem a községnek, mert azóta bárhová mennek, csak azt hallják falujukról:

„Ájváj Kótaj, még a pap is tolvaj.”

Ugyancsak **Kótajban** történt meg, hogy az egyik tanító kertjében állandóan ott legelt a szomszéd bikája. A tanító végül is megunt a sok hiábavaló kérést és figyelmeztetést, egy vasárnap kötelet kötött a bika szarvára s vezette a község háza felé. Csakhogy a bika megijedt az ünneplő közönsétől és elragadt a tanítóval együtt. Azóta járja Kótajban ez a szójáték, hogy : *„Hová-hová rektor uram? – Azt már csak a bika tudja.”* (Mindhármat közli Dobránszky Gyula 83 éves, Kótaj.)

Szinte rímeli a **győröcskeiek** csúfolása : *„Óh híres a ti falutok, szánkón vitték a templomot!”* Ubriksz Mária közlése szerint e szólás-mondás onnan van, hogy midőn egy jégzajlás elvitte a győröcskei templomot, a falubeliek szánkón mentették egy biztosabb helyre, a haranglábat.

Oroson volt egy: „*Daráló és hajoló gyár.*” Idővel a betűk megkoptak, sőt le is koptak, úgyannyira, hogy a feliratból csak ennyi maradt: *aráló és hajo..gyár.*”

„D

Még ma sem ajánlatos emlegetni Oroson a hajógyárat. Érdekes azonban, hogy a község hivatalos pecsétjében egy hajókormány-kerék van.

Vasmegyer vett egyszer egy órát a szomszédos Kemecstől. De az óra olyan rossz volt, hogy egy órás két évig javította, közben, sorkosztra járt a falusiakhoz. Javításkor le-lekiáltott a templom előtt elmenőkhöz: „*Megyeriek hány óra van?*” Azóta vérig lehet bosszantani ezzel a megyerieket. (Papp István közlése, Kemecse.)

Hetenkint egyszer, csütörtökön volt **Vaján** hetivásár, amit ők igen keveseltek. Bizottságilag kérték hát a felsőbb fórumtól, egy másik hetivásár engedélyezését, amit azonban az nem adott meg. Pár nap múlva a bizottság azzal ment vissza, hogy legalább akkor két csütörtököt adjanak. Azóta: „*Vaján két csütörtök van.*” (Közli Ubrizsy Gábor.)

Ma már **Komoróban** is kevesen tudják, hogy honnan jön e szólásmondás: „*Megül, mint Komoró végén a Guta.*” A falu szélén ült, lapult egy régi-régi csárda. Ezt hívták Gutának a csárdás neve után.

Gégényben egy temetésen a sírásó pipája beleesett a sírba. Valaki jóakarátulag figyelmeztette, hogy: „*A pipa a sírba esett.*” Az otlévők azt gondolták, hogy ez is a közénekhez tartozik, nyugodtan beleénekelték hát az énekbe. (Mozga Gyula, Pátroha.)

Madán egy országos vásár alkalmával meghalt egy koldus. Ráfogták, hogy éhen halt meg, pedig ott a vásáron sok ennivaló volt. Ebből lett aztán az a mondás, hogy: „*Van itt minden, mint Madán, hol a kókus is éhen halt.*” (Böszörményi Kornélné, Nyíregyháza.)

Fényeslitkén a rizskásával töltött káposzta annyira megdagadt, hogy már majdnem kifőtt a fazékból. – A gazdasszony erre piócát ragasztott bele, hogy lelohadjon.

Falucsúfoló szólás-mondások a Nyírségen

Írta: Eördegh Béla

2021. március 21. vasárnap, 00:00 - Módosítás: 2021. április 07. szerda, 18:31

Találtam aztán oly falucsúfoló szólás-mondásokra is, melyeket már senki sem tudott megmagyarázni. Ideírom, hátha valakinek sikerül őket kinyomozni. *Úgy ül, mint a Rájzmány borja.* (Kótaj.) – *Összement, mint a mislai gyerek.*

–

Géresi bika.

–

Sánta Rád, pernyés Kék, vak Megyer, bikabőgő Nagyhalász.

Ez utóbbi négy község közvetlen egymás környezetében van, de hogy miért csúfolják őket így, még nem tudom.

Forrás: Debreceni Szemle X. évfolyam, 10. szám. 1936. 211-212.